

Zitting 1974 – 1975 Nr. 59a

11 279 en 11 280

Eindverslag van de vaste Commissies voor Binnenlandse Zaken en voor Justitie omtrent de ontwerpen van wet

- a. regels betreffende beroep op de Raad van State tegen overheidsbeschikkingen (Wet administratieve rechtspraak overheidsbeschikkingen) (11 279));
- b. wijziging van de Wet op de Raad van State en een aantal andere wetten (11 280).

Nadat het voorlopig verslag der Commissies aan de Regering was medegedeeld, is van haar ontvangen de navolgende

Memorie van antwoord

De ondergetekenden zijn dankbaar voor de waardering, die in het voorlopig verslag voor de beide wetsontwerpen wordt uitgesproken. Ook huns inziens is het zeer toe te juichen dat nu eindelijk tot stand zal kunnen komen een algemene regeling van rechtsbescherming van de burger tegen de overheid ook op het stuk van het lokale en provinciale bestuur.

Zij hechten eraan in deze inleiding daarnaast met name als belangrijk onderdeel van de voorstellen van hun toenmalige ambtsvoorgangers de invoering van onafhankelijke rechtspraak te releveren.

Wetsontwerp 11 279

De leden van de fracties van de P.v.d.A. en van de C.H.U. noemen dit wetsontwerp – hoezeer als zodanig te waarderen – een nieuwe lap op de lappendeken welke de administratieve rechtspraak in Nederland te zien geeft.

Omdat een lappendeken niet veel mogelijkheden tot geleidelijke verbetering biedt, veroorloven de ondergetekenden zich een andere beeldspraak te gebruiken. De onderhavige voorstellen kunnen ook worden gezien als het dak op het huis. De onderscheidene administratieve voorzieningsmogelijkheden zijn ondergebracht in afzonderlijke vertrekken. Nu het huis – met een algemene, aanvullende regeling – wordt afgedekt, zal moeten worden nagegaan of de indeling kan worden gemoderniseerd.

Daarbij zal in de eerste plaats worden gedacht aan het inrichten van, wat zou kunnen worden genoemd, gemeenschappelijke gebruiksruidten. In de

memorie van antwoord op het door de Tweede Kamer der Staten-Generaal over de wetsontwerpen 11 279 en 11 280 uitgebrachte voorlopig verslag is reeds medegedeeld, dat gestreefd zal worden naar het zoveel mogelijk uniform maken van de eisen van benoeming en van procedurevoorschriften (blz. 3, linker kolom, 3de alinea van onderen.).

In afwachting van een gemoderniseerde indeling – aan het tot stand brengen daarvan zal vanzelfsprekend een gedegen (wetenschappelijk) onderzoek vooraf moeten gaan – zullen maatregelen moeten worden getroffen dat de zijn recht zoekende burger naar het goede vertrek wordt geleid. 'Een eis van behoorlijk bestuur', zoals de eerste ondergetekende het bij de openbare behandeling van dit wetsontwerp in de Tweede Kamer noemde. De leden van de fractie van de C.H.U. wijzen daar terecht op. Een mededeling bij het geven van een (appellabele) beschikking van de bestaande mogelijkheid tot voorziening is daarvoor een waardevol, doch niet het enige middel. Een andere methode is het verspreiden (onder de belanghebbenden) van een brochure waarin een uiteenzetting wordt gegeven van de op een bepaald gebied bestaande mogelijkheid tot voorziening.

Als een burger een voor de behandeling van zijn beroepschrift (klaagschrift) niet competent orgaan adieert, en deze fout is hem niet toe te rekenen, dan zal bij overschrijding van de termijn waarbinnen hij het competente orgaan had moeten benaderen een beroep kunnen worden gedaan op de bepaling, voorkomend in vrijwel alle regelingen van administratieve voorzieningen, die ontvankelijkverklaring mogelijk maakt bij excusabele termijnoverschrijding. In het wetsontwerp 11 279 is dit artikel 9, lid 4. Al zal in veel gevallen waarin geen mededeling omtrent de bestaande mogelijkheid tot voorziening is gedaan, het indienen van een beroeps- of klaagschrift bij een niet-competent orgaan wel als excusabele fout kunnen worden aangemerkt, het zou, naar het oordeel van de ondergetekenden, te ver gaan te stellen, dat het nalaten van zodanige mededeling een recht doet ontstaan op toepassing van die bepaling. Wanneer duidelijk is dat de klager – ook al zijn daaromtrent geen inlichtingen verstrekt – wel op de hoogte is van de voor hem openstaande mogelijkheid tot voorziening is er geen reden bij overschrijding van de termijn, wellicht uit nonchalance, een beroep op artikel 9, lid 4, in te willigen. Dit zal van geval tot geval moeten worden beoordeeld. Ook de vraag, welke overschrijding nog als redelijk valt aan te merken, kan niet in het algemeen worden beantwoord. De redactie van de bepaling duidt erop, dat de klager het competente beroepsorgaan moet adieeren zo spoedig als dit van hem (met inachtneming van al hetgeen te dien aanzien van belang is, dus ook het al of niet verstrekt zijn van inlichtingen) verlangd kan worden.

Ook bij vol beroep op de Kroon, ten aanzien waarvan een bepaling als die van artikel 9, lid 4, van wetsontwerp 11 279 niet bestaat, leidt blijkens de jurisprudentie termijnoverschrijding door excusabele fouten niet tot niet-ontvankelijkheid.

Mede gezien deze mogelijkheid van het verlenen van een 'terme de grâce', zien de ondergetekenden in het nalaten van inlichtingen als bovenbedoeld, geen onrechtmatige daad.

Wanneer er dubia rijzen bijvoorbeeld bij de interpretatie van het begrip beschikking (in het vervolg van het voorlopig verslag ook gesignaleerd door leden van de fractie van de P.v.d.A.) is het exact doen van mededelingen over het bestaan van de mogelijkheid tot voorziening bezwaarlijk. In dergelijke gevallen is echter niet uitgesloten dat overschrijding van de beroepstermijn als excusabel kan worden aangemerkt. Bij voorbeeld als de klager eerst inlichtingen heeft ingewonnen, of wanneer hij toevalligerwijs van het mogelijk toch wel bestaan van een beroepsmogelijkheid hoorde nadat de termijn daarvoor verstreken was. Hij zal dan wel, het zij nogmaals gezegd, zo spoedig mogelijk daarna zijn beroepschrift moeten hebben ingediend.

Wanneer het gaat om een beschikking, gegeven op grond van een discretionaire bevoegdheid, ligt daarin geen reden, een mededeling omtrent het bestaan van een mogelijkheid tot voorziening achterwege te laten. Het is immers niet uitgesloten, dat bij het nemen van een dergelijke beschikking een van de in artikel 8 genoemde beroepsgronden is geschonden.

Met de leden van de fracties van de V.V.D. en van de P.v.d.A. achten de ondergetekenden de bondigheid en helderheid van de nieuwe definitie van beschikking een vooruitgang.

Met interpretatie-dubia moet men uiteraard toch wel rekening blijven houden. Deze zouden slechts te vermijden zijn, wanneer met een limitatieve opsomming van beschikkingen ('positieve' lijst) de werkingssfeer van de wet precies werd aangegeven.

In het door de leden van de laatstgenoemde fractie ter sprake gebrachte Koninklijke besluit van 6 februari 1967, nr. 18 (In 't Veld contra de directeur van de Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders) is tot niet-ontvankelijkheid geconcludeerd op grond van het ontbreken van een staats- of administratief-rechtelijk voorschrift betreffende het aanbod (en het intrekken daarvan) tot uitgifte in erfpacht van domeingrond in de IJsselmeerpolders.

De nu in het wetsontwerp opgenomen definitie van 'beschikking' kan tot niet-ontvankelijkverklaring op die grond geen aanleiding meer geven. Dit betekent echter niet, dat een niet-ontvankelijkverklaring op grond van de nu voorgestelde definitie uitgesloten moet worden geacht.

De uitgifte van het bedrijf aan In 't Veld zou geschieden op basis van een (eeuwigdurend) erfpachtcontract. Ingevolge het sub b gestelde in het tweede lid van artikel 2 zijn rechtshandelingen naar burgerlijk recht geen beschikkingen in de zin van de wet. Voor zover de voorbereiding van een civiel-rechtelijke rechtshandeling al zou zijn te beschouwen als een beschikking in de zin van artikel 2, eerste lid, dan zou ook hierop de uitzondering bedoeld in het tweede lid, sub b, van dat artikel van toepassing zijn indien en voor zover in verband daarmee reeds een vordering bij de burgerlijke rechter, bijvoorbeeld wegens wanprestatie, zou kunnen worden ingesteld. De ondergetekenden kunnen dit voor de genoemde zaak niet beoordelen.

Op de vraag, of artikel 6, lid 1, niet had moeten worden aangepast aan de nieuwe definitie van 'beschikking' in artikel 2, antwoorden de ondergetekenden dat dit inderdaad had moeten gebeuren. Zij zullen deze omissie herstellen zodra zich daartoe bij de indiening van een ontwerp-leemtenwet de gelegenheid voordoet.

Met de leden van de fractie van de P.v.d.A. achten de ondergetekenden het Arob-beroep (met betrekking tot beschikkingen van niet tot de centrale overheid behorende organen) in vergelijking met het 'volle' beroep in het algemeen in het belang van de decentralisatiegedachte. Dit zal dan ook zeker in de overwegingen worden betrokken als bij het ontwerpen van nieuwe regelingen of bij wetswijzigingen een keuze tussen deze beide voorzieningsmogelijkheden aan de orde komt. Niettemin zijn zij van oordeel dat de aard van het onderwerp toch tot de keuze van het volle beroep kan leiden. Zij komen daarop hieronder terug.

De aan het woord zijnde leden van de P.v.d.A. erkennen 'dat een op korte termijn herzien van de gehele wetgeving op dit stuk (te?) veel gevraagd is'. De ondergetekenden zouden het vraagteken achter het woordje 'te' geschrapt willen zien. Niet alleen zou voor een dergelijk gigantisch werk de mankracht ontbreken, ook overigens moet een zodanige algehele herziening als vrijwel onverwezenlijkbaar worden beschouwd.

Met instemming citeren zij in dit verband uit het artikel van prof. mr. J. van der Hoeven in het Rechtsg geleerd Magazijn/Themis (1974, 5/6):

'Met volledige erkenning van de grote betekenis van het administratief beroep op tal van terreinen, moet ook worden vastgesteld dat op dit gebied een zo onoverzichtelijke situatie is ontstaan – en gegeven het karakter van het administratief beroep ook wel moest ontstaan – dat in ons land wel niemand een opsomming van alle mogelijkheden en vormen zou kunnen geven en tevens voor de volledigheid daarvan instaan'. (blz. 622).

Wat er ook zij van de mogelijkheid een gehele herziening van de wetgeving op dit punt tot stand te brengen, de ondergetekenden wezen er reeds op dat naar hun oordeel de aard van het onderwerp van overheidsbestuur bij de regeling van de bescherming van de burger tegen de overheid (mede) van invloed moet zijn op de keuze van het met toetsing te belasten orgaan,

waarbij de omvang van de toetsingsmogelijkheid ook een punt van overweging kan zijn. Zij ontkennen niet, dat door de in artikel 8 van het wetsontwerp-Arob onder c opgenomen norm de administratieve rechter met zijn 'toetsing tot de uiterste grenzen van rechtmatigheid kan gaan', zoals de leden van de fractie van de P.v.d.A. het uitdrukken. Bij deze uiterste grenzen loopt de beoordeling van de rechtmatigheid in die van doelmatigheid over, zou men kunnen zeggen. Toch blijft er ook dan nog wel verschil tussen toetsing in vol beroep en rechtmatigheidstoetsing. De toetsende rechter is bij rechtmatigheidstoetsing niet bevoegd zijn oordeel omtrent hetgeen had moeten worden beslist te doen prevaleren boven het oordeel van de tot beslissing geroepen administratie. Om tot vernietiging van het genomen besluit te komen moet de rechter aan de hand van gebleken feiten en omstandigheden vaststellen dat het oordeel van de administratie onredelijk was.

Wordt gekozen voor toetsing in 'vol' beroep, dan wordt een toetsing van de doelmatigheid enkel in het beschreven grensgebied te beperkt geacht. Vooral in die zaken waarin door het leggen van een iets ander accent op een van de in de overwegingen betrokken belangen de beslissing in andere zin zou kunnen zijn uitgevallen, achten de ondergetekenden het 'volle' beroep voor de burger van belang. In zo'n geval is er beslist geen sprake van, dat het orgaan in redelijkheid niet tot de aangevochten beschikking had kunnen komen. Zowel de aangevochten beschikking, als de in plaats daarvan in 'vol' beroep gegeven beslissing zullen voldoen aan de normen van de redelijkheid. Verwezen zij in dit verband naar het opstel 'Hernieuwde overweging van het onderscheid tussen rechts- en doelmatigheidstoetsing' van mr. J. M. Kan, opgenomen in de bundel *Speculum Langemeijer* (blz. 243 en V.V.)

De volle doelmatigheidstoetsing mag intussen zeker niet worden gezien als instrument voor de centrale overheid om de doelmatigheid van het door de lokale of provinciale overheid op een bepaald gebied gevoerde beleid in algemene zin te toetsen. Daartoe zou het ook geen deugdelijk instrument zijn. Het gaat immers altijd om een hertoetsing van een incidentele beschikking; en dan nog alleen wanneer door een belanghebbende een verzoek is ingediend.

Uit het voorgaande blijkt, dat de ondergetekenden het eens zijn met de leden van de fracties van de P.v.d.A. en de C.H.U., dat geen scherpe grens is te trekken tussen rechtmatigheid en doelmatigheid. Maar dat betekent niet, dat naar hun oordeel in alle regelingen omtrent voorzieningen volstaan zou moeten worden met de mogelijkheden van toetsing die in artikel 8 besloten liggen.

Niet op alle gebieden, waarop de beslissende (lokale, provinciale) organen een ruime discretionaire bevoegdheid hebben, zal de keuze op vol beroep vallen. Waar voor het nemen van een beslissing vele en velerlei belangen (van soms zeer persoonlijke aard) moeten worden afgewogen, kan naar het oordeel van de ondergetekenden een volle hertoetsing van de doelmatigheid voor de burger toch wel van zodanig belang zijn, dat de extra waarborgen van onafhankelijke administratieve rechtspraak zowel voor de burger als voor de zelfstandigheid van het 'lagere' orgaan daartegen niet opwegen.

Met betrekking tot de interpretatie van het begrip 'belanghebbende', door de leden van de fractie van de P.v.d.A. ter sprake gebracht, ware thans de jurisprudentie van de Afdeling rechtspraak van de Raad van State af te wachten.

De moeilijkheid, die de leden van de fractie van de V.V.D. signaleren voor de toepassing van artikel 12, zal in de praktijk gering blijken te zijn. In het in het wetsontwerp 11 280 voorgestelde nieuwe artikel 68 van de Wet op de Raad van State is bepaald, dat het geschil aanhangig moet worden gemaakt bij een geschrift, dat in tweevoud moet worden ingediend. Wanneer de artikelen 11 en 12 van de Wet-Arob worden toegepast, kan één van deze exemplaren worden gezonden aan de Minister wie het aangaat; het andere exemplaar kan blijven berusten bij de Afdeling rechtspraak. Wanneer het antwoord van de Minister binnen de daarvoor gestelde termijn achterwege zou blijven, zal de afdeling met gebruikmaking van het andere exemplaar de zaak in behandeling kunnen nemen. Bij het inwinnen van de nodige ambtsberich-

ten (op grond van het voorgestelde artikel 70 van de Wet op de Raad van State) zal dan, naar mag worden aangenomen, er bij de Minister op worden aangedrongen, het toegezonden exemplaar van het beroepschrift met het in te zenden ambtsbericht te retourneren.

Met instemming verwijzen de ondergetekenden hier naar de opmerking van de leden van de fractie van de P.v.d.A. in de eerste alinea onder wetsontwerp 11 280, dat men mag verwachten dat de onderscheidene bewindslieden zich aan de gestelde termijn gebonden zullen achten. De woorden 'of blijft dit binnen de termijn van veertien dagen achterwege' in artikel 12, derde lid, moeten dan ook voornamelijk worden gezien als afronding van het systeem, waarin geen 'dead-lock' besloten mag liggen.

Dat de Centrale Filmkeuringscommissie een administratief orgaan is in de zin van het wetsontwerp, lijdt geen twijfel.

Dit blijkt reeds uit het (door het aannemen van het amendement-Goudsmit/Kappeyne van de Coppello vervallen) voorstel de artikelen 1, lid 2, sub 2e, 15 en 16 van de Bioscoopwet op 'de negatieve lijst' te plaatsen. Dit zou immers overbodig zijn, wanneer het niet ging om beschikkingen van een administratief orgaan in de zin van de wet. Ook op de bij de Wet-BAB behorende 'negatieve lijst' komen deze artikelen voor.

De grondkamers moeten naar het oordeel van de ondergetekenden eveneens als administratieve organen in de zin van het wetsontwerp worden beschouwd. Tegen vrijwel alle beschikkingen van de grondkamers staat ingevolge artikel 106 van de Pachtwet beroep open op de Centrale Grondkamer zodat beroep op de Afdeling rechtspraak van de Raad van State uitgesloten zal zijn op grond van artikel 5, sub d, van het wetsontwerp. De samenstelling van de Centrale Grondkamer komt geheel overeen met die van de pachtkamer van het gerechtshof te Arnhem (art. 82 Pachtwet).

Haar taak, te beslissen op beroep ingesteld tegen beschikkingen van grondkamers zien de ondergetekenden derhalve als een rechterlijke. Gelet op deze taak achten de ondergetekenden de uitzondering van artikel 1, eerste lid, sub f van het wetsontwerp op de Centrale Grondkamer van toepassing.

Op de verder door de leden van de fractie van de V.V.D. gestelde vraag, of niet ook de wetten op de verschillende vormen van landbouwonderwijs in de bijlage hadden moeten worden vermeld, antwoorden de ondergetekenden dat, ingevolge het met hun ambtgenoot van Landbouw en Visserij hierover gevoerde overleg, daar geen aanleiding toe werd gezien.

Aan de leden van de fractie van D'66 deelt de eerste ondergetekende mee, dat wordt gewerkt aan een herziening van de Vreemdelingenwet als aan de orde was bij de openbare behandeling in de Tweede Kamer van het wetsontwerp 11 279 (Hand. blzz. 2045-2051). Er wordt naar gestreefd, dat het ontwerp – over de inhoud waarvan thans nog geen definitieve mededelingen kunnen worden gedaan – overeenkomstig die toezegging nog voor het einde van dit parlementaire jaar bij de Tweede Kamer kan worden ingediend.

De bovengenoemde leden merken op, dat dergelijke toezeggingen ten aanzien van andere wetsontwerpen niet werden vervuld. Gevraagd wordt, welke waarborgen de eerste ondergetekende kan geven, dat met het ontwerp tot wijziging van de Vreemdelingenwet op het stuk van de rechtsbescherming geen termijnoverschrijding zal plaats hebben.

Redelijkerwijs moet ervan worden uitgegaan, dat in elke toezegging een voorbehoud voor onvoorziene omstandigheden besloten ligt. Bij toezeggingen, binnen een bepaalde tijd een wetsontwerp in te dienen, kan het gebeuren dat de uitwerking van de voorgenomen wijziging meer tijd vraagt dan aanvankelijk was of zelfs kon worden voorzien. Zo kan bij voorbeeld bij die uitwerking eerst blijken, dat een voorgenomen wetswijziging wijziging ook op andere punten van die wet of ook van andere wetten wenselijk of noodzakelijk doet zijn.

De enige waarborg die de eerste ondergetekende met betrekking tot de nakoming van de hiervoor bedoelde toezegging kan geven is, dat hij deze toezegging, uiteraard onder het genoemde algemene voorbehoud, thans nog handhaaft.

Terecht wijzen de leden van de fractie van de P.v.d.A. er op, dat de tijdsfactor voor de belanghebbenden bij overheidsbeschikkingen vaak een gewichtige rol speelt. In dat licht bezien kunnen de ondergetekenden instemmen met het oordeel van de leden, dat de in dit wetsontwerp voorziene termijnstelling met betrekking tot de beslissingen van de Kroon in vol beroep een goede zaak is. De verwachting van de aan het woord zijnde leden, dat de onderscheidene bewindslieden zich aan de gestelde termijnen gebonden zullen achten, delen de ondergetekenden, naar ook reeds uit het voorgaande blijkt. Deze termijnen mogen dan wel geen fatale zijn in die zin, dat aan overschrijding daarvan ex lege onmiddellijk rechtsgevolg is verbonden, de in het nieuwe artikel 58a van de wet gegeven opdracht aan de Kroon om in geval van overschrijding overeenkomstig het advies van de Afdeling voor de geschillen van bestuur te beslissen, heeft materiëel toch een zelfde effect.

Dat 'aarzelende bewindslieden' hun toevlucht zouden nemen tot het maken van bedenkingen tegen het advies van de afdeling, waardoor al te gemakkelijk uitstel van beslissing zou kunnen worden verkregen, is een veronderstelling die de ondergetekenden niet gaarne tot de hunne zouden maken. Zij menen, dat een zo oneigenlijke hantering van de betreffende bevoegdheid niet verwacht mag worden. Het zou overigens een misvatting zijn aan te nemen, dat deze weg een gemakkelijke is. De bij de adviezen van de Afdeling voor de geschillen van bestuur gevoegde ontwerp-besluiten zijn van een zodanige gedegenheid, dat het formuleren van bedenkingen daartegen geen sinecure is.

De door de leden van deze fractie in verband met artikel 77 gestelde vraag, of het juist is dat de belanghebbende op grond van het eerste lid van dat artikel kan vragen:

1. toekenning van een vergoeding, of
2. gevolg geven aan de uitspraak, of
3. primair vergoeding, subsidiair gevolg geven aan de uitspraak, of
4. primair gevolg geven aan de uitspraak, subsidiair vergoeding; beantwoorden de ondergetekenden bevestigend.

De Afdeling rechtspraak heeft, wanneer deze de in de aanhef van het derde lid van artikel 77 omschreven voorwaarde vervuld acht, op grond van dat derde lid in elk der hierboven onder 1 t/m 4 genoemde gevallen in beginsel de bevoegdheid om of uit te spreken, dat een vergoeding wordt toegekend of uit te spreken, dat het overheidsorgaan alsnog aan de uitspraak van de afdeling gevolg dient te geven of het verzoek tot het doen van (een van) deze uitspraken af te wijzen.

In antwoord op de desbetreffende vraag van de hier aan het woord zijnde leden, delen de ondergetekenden mede, dat zij afwijzend staan tegenover het in de openbaarheid brengen van de aanbevelingen welke de Raad van State voortaan zal moeten doen voor het benoemen van nieuwe leden. De aanbevelingen zullen betrekking hebben op de bezetting van het gehele college, dat bij uitstek fungeert als adviseur van de Kroon. Met het oog daarop achten zij openbaarmaking van de aanbevelingen bezwaarlijk.

Van het betoog van de leden van de V.V.D.-fractie betreffende de keuze van de personen die met de nieuwe rechtspraakwerkzaamheden zullen worden belast, hebben de ondergetekenden met belangstelling kennisgenomen. Het lijdt, dit in antwoord op de door deze leden hier gestelde vraag, naar hun mening geen twijfel, dat bij de aanwijzing van leden van de Raad van State voor de nu te vormen Afdeling rechtspraak, als voorzien in artikel 64, tweede lid, van het wetsontwerp, de bekwaamheid voor rechterlijke arbeid op bestuursrechtelijk terrein een criterium zal zijn, waaraan niet getornd mag worden. Eveneens achten zij het vanzelfsprekend, dat dit een factor is waarop bij de benoemingen als gevolg van de voorgestelde uitbreiding van het hoge college met vier leden vooral zal worden gelet. Uiteraard zal bij benoemingen van een lid van de Raad van State steeds rekening gehouden moeten worden met de omstandigheid, dat de leden van de Afde-

ling rechtspraak uit de Raad worden aangewezen. In het algemene deel van de memorie van toelichting op het onderhavige wetsontwerp hebben de ambtsvoorgangers van de ondergetekenden hier reeds de aandacht op gevestigd.

Dezelfde leden, die er terecht op wijzen dat ook de werkzaamheden van de Afdeling voor de geschillen van bestuur zich steeds uitbreiden, hebben in dit verband de vraag opgeworpen, of het niet wenselijk zou zijn voor de benoeming van de leden van de Raad van State dezelfde procedure te volgen als voor de leden van de Hoge Raad. Zij informeerden met het oog daarop naar de bereidheid van de ondergetekenden te bevorderen, dat de grondwettelijke beletselen daarvoor worden weggenomen. Naar aanleiding hiervan merken de ondergetekenden op, dat zij de wenselijkheid van een grondwetswijziging, waardoor voor de benoeming van de leden van de Raad van State een procedure als die voor de leden van de Hoge Raad zou moeten of kunnen worden gevolgd, niet een onderwerp achten dat in het kader van de behandeling van de onderhavige wetsontwerpen kan worden beslist.

Naar aanleiding van de desbetreffende vraag van deze leden merken de ondergetekenden op, dat het inderdaad de bedoeling is, dat de Staatscommissie tot herziening van de rechterlijke organisatie, waarvan de instelling door de werkgroep-Wiersma is voorbereid, ook de administratieve rechtspraak in haar onderzoek zal betrekken. Dat brengt mee, dat tevens aan de door de Afdeling rechtspraak van de Raad van State uitgeoefende administratieve rechtspraak aandacht zal worden besteed. Het onderzoek van deze Staatscommissie en de arbeid van de interdepartementale commissie, waarop in het verslag wordt gedoeld, zullen verschillend gericht zijn. De ondergetekenden kunnen zich intussen zeer wel voorstellen, dat het voor de Staatscommissie van belang zal kunnen zijn kennis te nemen van de voorstellen die de interdepartementale commissie zal doen. Daartoe zal uiteraard gelegenheid zijn. Of het wenselijk en mogelijk is bij de werkzaamheden van laatstbedoelde commissie ook anderen dan de ambtenaren van de departementen te betrekken, kunnen de ondergetekenden thans nog niet overzien.

De Minister van Justitie,
Van Agt

De Minister van Binnenlandse Zaken,
M. van der Stoep

De commissies hebben gemeend met de mededeling van dit antwoord aan de Kamer haar eindverslag te kunnen sluiten.

Vastgesteld 24 maart 1975

de vaste Commissie
voor Binnenlandse Zaken:

Kolthoff

Troostwijk (Voorzitter)

Vergeer

Reijnen

Polak

Feij

Rijnders (plv.)

Boukema

Hartog

Van Kleef

Eisma

Meuleman

Van Marion

de vaste Commissie voor
Justitie

Brongersma (Voorzitter)

Versloot

Kaulingfreks

Reijnen

Polak

Piket

Boukema

Boekman

Agterberg

Schwarz

Meuleman

Van Marion